

չհասկացայ, թե ինչ ասաց Սուսանը, միայն նրա խօսքերից որոշեցի պարսկերենին շատ մօտ բառը «լռէ՛»:

Երեւում էր, Յիւրբիի անզգուշութիւնը սաստիկ խռովութիւն պատճառեց պառաւի մէջ. նա վեր կացաւ, եւ նոյն լեզուով միթմրթաց աղջկան մի քանի խօսքեր. երկուսը միասին ճանապարհ ընկան: Սուսանը ամենեւին չնայեց ինձ եւ ոչինչ չասաց, միայն Յիւրբին մի քանի քայլ հեռանալով կրկին դարձաւ, եւ փայլուն աչքերը իմ երեսին ձգելով, ժպտեց եւ գլուխը թափ տալով, շարունակեց իր թեթեւ քայլերը խորհրդական պառաւի հետ: Քանի թուրքից յետոյ նրանք աներեւութացան մերձակայ լեռների մէջ:

«Յիւրբին անբախտ աղջիկ է... նրա մայրը կորած է... Յիւրբին պտոռում է իր մօրը, եւ նրա հայրը...: Ո՞վ էր նրա հայրը, — այդ խօսքը խորամանկ պառաւը չթողեց գեղեցիկ երեխային վերջացնել: Երեւի, մի աղօտ գաղտնիքով վարագուրուած էր փոքրիկ գուշակողի ծագումը, որը նա անզգուշութեամբ պետք է երեսան հաներ. եթէ ոչ, ինչո՞ւ պետք է Սուսանը այնպէս վրդովոեր, ինչո՞ւ իսկոյն պետք է հեռանար ինձանից: Նա վախեցաւ՝ չիցէ թէ երեխան մի նոր անզգոյշ խօսք դուրս թռցնէ իր բերնից եւ հեռացրեց նրան: Անպատճառ այստեղ մի գաղտնիք կար, որ պետք էր գիտենայ, բայց որպէ՛ս գիտենայ: Խորամանկ պառաւը գնաց, կորաւ անյայտ ուրոականի պէս: Որտե՞ղ կարելի էր տեսնել նրան միւս անգամ: Բայց ի՞նչ է նշանակում նրա ստեպ տեսակցութիւնները Կարօյի հետ: Կարօն ի՞նչ գործ ունի այն մուշշոջիկ թափառականի հետ. եւ նրանց յարաբերութիւնների հետ կապ ունի մի երրորդ անձնաւորութիւն — «ամրոցի աղջիկը», — ահա գաղտնիքի գլխաւոր մասը, որ ծածկուած էր խաւարի մէջ...

Բայց իմ մտքից չէր դուրս գալիս փոքրիկ գուշակողի պատկերը, ես առաջին անգամ տեսնում էի այնպիսի սիրուն երեխայ, որի մէջ կար այնքան համարձակ անմեղութիւն, որի սիրտը այնքան տաք եւ զգայուն էր: Ես հաւատում էի նրա խօսքերին, որոնցմով նա կարողաց իմ անբախտ ապագան. ես հաւատում էի, որովհետեւ «գերագոյն ոգին» այնպիսի անկեղծ արարածների միայն կյայտնէ մարդկանց ճակատագրի գաղտնիքները: Ահա՛, ասում էի ես, հաւատարիմ դստերք բնութեան, որոնք ապրում են երկնքի թռչունների նման, «ո՛չ վարում են, ո՛չ ցանում են եւ ո՛չ հնձում են», բայց նրանք էլ աղքատ են եւ ապրում են ողորմութիւնով...

Կրկին տիրեցին ինձ սեւ մտածութիւնները, կրկին իմ սիրտը ընկաւ անհանգիստ խռովութեան մէջ: Ես պառկած էի սրբազան ծառերի հովանու ներքոյ, բայց չուշացաւ քունը, նա վերջ տոեց իմ անհանգստութեանը: